

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

“ _____ ” _____ 2015 р.

Магістерська дисертація

з напрямку підготовки (спеціальності) 8.02030304 «Переклад»

на тему: Семіотика образу України в англомовній та україномовній
публіцистиці: перекладознавчий аспект

Виконав (-ла): студент (-ка) 5 курсу, групи ЛА-42м
Кугук Євгенія Олександрівна

Науковий керівник: доцент, кандидат педагогічних наук, Демиденко
Ольга Павлівна

Консультант _____

_____

(назва розділу)

_____

(вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали)

_____

(підпис)

Рецензент _____

_____

прізвище та ініціали)

_____

(посада, вчене звання, науковий ступінь,

_____

(підпис)

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Студент _____

_____

(підпис)

Київ – 2015 року

РЕФЕРАТ

Дана робота присвячена дослідженню компонентів концепту УКРАЇНА з точки зору носіїв української (на матеріалі українських дослідників та власного дослідження) та англійської мов (на матеріалі власного дослідження), а також способів їх перекладу українською мовою.

Теоретичною базою нашого дослідження були роботи С.Г. Воркачова (2002 р.), В.А. Маслової (2004 р.), Дж. Лакоффа (1980 р.), Ю.С. Степанова (2007 р.) та В.І. Карасика (2005 р.), які займалися розробкою понятійного апарату для дослідження концептів, Л. Ньюмана (1998 р.), який досліджував контент-аналіз, О. А. Мороз (2010 р.), О.В. Сахарової (2006 р.) та Т.Б. Мудраченко (2011 р.), які аналізували структуру концепту УКРАЇНА у свідомості носіїв української мови.

Актуальність обраної теми зумовлюється: її відповідністю центральній антропоцентричній парадигмі сучасного мовознавства; важливістю встановлення поняттєво-ціннісного змісту концепту УКРАЇНА для усвідомлення місця й ролі сучасної України у світі; необхідністю подальшого вдосконалення методики дослідження концептів, утілених власним ім'ям, а також відсутністю прикладних лінгвістичних (особливо перекладознавчих) досліджень з проблематики, що розглядається.

Мета дослідження полягає у спробі дослідження структури концепту УКРАЇНА в англійському лінгвокультурному просторі із використанням сучасного емпіричного матеріалу та прикладних лінгвістичних технологій, а також аналізу способів перекладу компонентів концепту українською мовою.

Для досягнення заданої мети у роботі вирішуються конкретні **завдання**:

- 1) проаналізувати сутність лінгвокультурологічного підходу до вивчення мови і культури у контексті сучасних лінгвістичних досліджень;
- 2) розглянути концепції щодо визначення поняття “лінгвоконцепт” та його основних характеристик;

3) проаналізувати та схарактеризувати сучасні лінгвістичні технології дослідження концепту;

4) проаналізувати компоненти концепту УКРАЇНА за допомогою сучасних прикладних технологій;

5) проаналізувати прийоми перекладу компонентів концепту УКРАЇНА українською мовою.

Об'єктом дослідження є концепт УКРАЇНА та засоби його вербалізації в україномовній та англomовній лінгвокультурах.

Предметом дослідження є структурно-семантичні, прагматико-семантичні та когнітивні характеристики різнорівневих засобів вербалізації концепту УКРАЇНА в англomовній лінгвокультурі, а також прийоми відтворення таких одиниць українською мовою.

Матеріал дослідження склали 100 найпопулярніших твіт-записів за запитом @Ukraine соціальної мережі Твіттер, 128 заголовків статей та 126 текстів статей безкоштовного агрегатора новин GoogleNews, 261 запис соціальної мережі Facebook за запитом #Ukraine, 158 статей за посиланнями у записах соціальної мережі Facebook, 16 заголовків статей служби новин CNN, результати соціального опитування 138 респондентів та 23 англomовних статті Вікіпедії, з яких методом суцільного відбору було виділено 895 одиниць, які стали емпіричним корпусом дослідження.

Методологічним підґрунтям дослідження є лінгвокультурологічний підхід до вивчення вербалізованих (лінгво)концептів (за В.А. Масловою, В.І. Карасиком) та перекладознавчих аспектів (за Л.В. Мороз, Н.В. Кушнір, Ю. Найдю, К.В. Матвєєвою), метод контент-аналізу (за Л.Ньюманом та С. Тічером) та технологія TextMining (метод вилучення концептів та сентимент-аналіз). Теоретико-методологічна база обумовлює використання загальнонаукових методів (аналіз, синтез, індукцію і дедукцію, системний метод, формалізацію, порівняння, спостереження), лінгвістичних методів (компонентного аналізу для категоріальної класифікації засобів вербалізації

концепту УКРАЇНА), а також методу відкритих інтерв'ю, який застосовується у психології та соціології.

Теоретичне значення роботи полягає у комплексному вивченні структурних та лексико-семантичних засобів вербалізації концепту УКРАЇНА в англійській мові та прийомів відтворення їх українською мовою.

Наукова новизна полягає у застосуванні методів вилучення концептів та сентимент-аналізу в онлайн-додатку GoogleTextAnalytics для вибірки емпіричного матеріалу для перекладознавчого дослідження з англійських текстів мережі Інтернет.

Практичне значення роботи полягає у розробці алгоритму текстового аналізу за допомогою онлайн-додатку GoogleTextAnalytics, який може застосовуватися у подальших дослідженнях, а також аналіз доцільності його використання.

Структура магістерської дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Список використаної літератури включає 75 найменувань.

Робота включає 16 додатків.

Апробація: результати наукової роботи апробовані за рахунок участі у міжнародній науково-практичній конференції “Рівень ефективності та необхідність впливу філологічних наук на розвиток мови і літератури” (м. Львів, 15-16 травня 2015 р.) з статтею “Компоненти лінгвоконцепту УКРАЇНА в англійському лінгвокультурному просторі”; участі у конференції “Людина як суб’єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов” (14 травня 2015 р.) з тезами “Компонентний аналіз лінгвоконцепту УКРАЇНА в англійському лінгвокультурному просторі за допомогою онлайн-додатку GoogleTextAnalytics”.

Ключові слова: *концепт, мовна картина світу, Україна, Google Text Analytics, сучасні прикладні лінгвістичні технології.*

РЕФЕРАТ

Данная работа посвящена изучению компонентов концепта УКРАИНА с точки зрения носителей украинского (на материале украинских исследователей и собственного исследования) и английского (на материале собственного исследования) языков, а также способов их перевода на украинский язык.

Теоретической базой нашего исследования были труды С.Г. Воркачова (2002 г.), В.А. Масловой (2004 г.), Дж. Лакоффа (1980 г.), Ю.С. Степанова (2007 г.) и В.И. Карасика (2005 г.), которые занимались разработкой понятийного аппарата для исследования концептов, Л. Ньюмана (1998 г.), который исследовал контент-анализ, О. А. Мороз (2010 г.), О.В. Сахаровой (2006 г.) та Т.Б. Мудраченко (2011 г.), которые анализировали структуру концепта УКРАИНА в сознании носителей украинского языка.

Актуальность выбранной темы обуславливается: ее соответствием центральной антропоцентричной парадигме современного языковедения; важностью установки понятийно-ценностного содержания концепта УКРАИНА для осознания места и роли современной Украины в мире; необходимостью дальнейшего усовершенствования методики исследования концептов, вербализованных именами собственными, а также отсутствием прикладных лингвистических (особенно переводоведческих) исследований проблематики, которая рассматривается.

Цель исследования заключается в попытке исследования структуры концепта УКРАИНА в английском лингвокультурном пространстве с использованием современного эмпирического материала и прикладных лингвистических технологий, а также анализа способов перевода компонентов концепта на украинский язык.

Для достижения поставленной цели в работе решаются следующие **задания:**

1. проанализировать сущность лингвокультурологического подхода к изучению языка и культуры в контексте современных лингвистических исследований;
2. рассмотреть концепции определения понятия “лингвоконцепт” и его основных характеристик;
3. проанализировать и охарактеризовать современные лингвистические технологии исследования концепта;
4. проанализировать компоненты концепта УКРАИНА с помощью современных прикладных технологий;
5. проанализировать приёмы перевода компонентов концепта УКРАИНА на украинский язык.

Объектом исследования является концепт УКРАИНА и средства его вербализации в украиноязычной и англоязычной лингвокультурах.

Предметом исследования являются структурно-семантические, прагматико-семантические и когнитивные характеристики разноуровневых средств вербализации концептов УКРАИНА в англоязычной лингвокультуре, а также приёмы воспроизведения таких единиц на украинском языке.

Материал исследования составили 100 самых популярных твит-записей по запросу @Ukraine социальной сети Твиттер, 128 заголовков статей и 126 текстов статей бесплатного агрегатора новостей GoogleNews, 261 запись социальной сети Facebook по запросу #Ukraine, 158 статей по ссылкам в записях социальной сети Facebook, 16 заголовков статей службы новостей CNN, результаты социального опроса 138 респондентов и 23 англоязычных статьи Википедии, из которых с помощью метода сплошной выборки было выделено 895 единиц, которые стали эмпирическим корпусом исследования.

Методологической базой исследования является лингвокультурологический подход к изучению вербализованных (лингво)концептов (по В.А. Масловой, В.И. Карасику) и переводоведческих аспектов (по Л.В. Мороз, Н.В. Кушнир, Ю. Найде, К.В. Матвеевой), метод контент-анализа (по Л. Ньюману и С. Тичеру) и технология TextMining(метод

извлечения концептов и сентимент-анализ). Теоретико-методологическая база обуславливает использование общенаучных методов (анализ, синтез, индукцию и дедукцию, системный метод, формализацию, сравнение и наблюдение), лингвистических методов (компонентного анализа для категориальной классификаций средств вербализации концепта УКРАИНА), также методу открытых интервью, который применяется в психологии и социологии.

Теоретическое значение работы состоит в комплексном изучении структурных и лексико-семантических средств вербализации концепта УКРАИНА в английском языке и приёмов воспроизведения их на украинском языке.

Научная новизна заключается в применении методов извлечения концептов и сентимент-анализа в онлайн-приложении GoogleTextAnalytics для выборки эмпирического материала для переводоведческого исследования из англоязычных текстов сети Интернет.

Практическое значение работы заключается в разработке алгоритма текстового анализа с помощью онлайн-приложения GoogleTextAnalytics, которое может применяться в дальнейших исследованиях, а также анализ целесообразности его использования.

Структура магистерской диссертации. Работа состоит из вступления, трех разделов с выводами, общих выводов, списка использованных источников и приложений.

Список использованной литературы включает 75 наименований.

Работа включает 16 приложений.

Апробация: результаты научного исследования апробированны за счет участия в международной научно-практической конференции “Уровень эффективности и необходимость влияния филологических наук на развитие языка и литературы” (г. Львов, 15-16 мая 2015 года) со статьей “Компоненты лингвоконцепта УКРАИНА в англоязычном лингвокультурном пространстве”; участия в конференции “Человек как субъект межкультурной

коммуникации: современные тенденции в филологии, переводе и изучении иностранных языков” (14 мая 2015 года) с тезисами “Компонентный анализ лингвоконцепта УКРАИНА в англоязычном пространстве с помощью онлайн-приложения GoogleTextAnalytics”.

Ключевые слова: *концепт, языковая картина мира, Украина, Google Text Analytics, современные прикладные лингвистические технологии.*

ABSTRACT

This paper investigates the components of the concept UKRAINE from the point of view Ukrainian and English speakers, basing on the research performed by other researchers as well as on our own research. The amount of work is 77 pages, excluding the list of literature used, which includes 75 items, and 16 annexes.

The theoretical basis of the research is represented by the works by S.H. Vorkachev (2002), V.A. Maslova (2004), G. Lakoff (1980), Yu.S. Stepanov (2007) and V.I. Karasyk(2005), who developed the conceptual apparatus for studying the concepts, L. Newman (1998), who investigated content-analysis, O. A. Moroz (2010), O.V. Saharova (2006) and T.B. Mudrachenko (2011), who were involved in the analysis of the concept UKRAINE structure in the conscience of Ukrainian speakers.

The topicality of our research is based on its being respective to the central anthropocentric paradigm of modern linguistics; the importance of the defining of notional and axiological content of the concept UKRAINE to percieve the place and role performed by Ukraine in the world; the necessity of improving the methods of investigating concepts, verbalised by proper names as well as the absence of applied linguistic research of the topic in question.

The aim of this study is an attempt to investigate the structure of the concept UKRAINE in the English lingual and cultural context while using modern empiric material and applied linguistic technologies as well as the analysis of the methods of translation of the concept components into Ukrainian.

For the purpose of study we have set the following **tasks**:

1. to analyse the essence of lingual and cultural method while studying a language and culture in the context of modern linguistic research;
2. to consider the approaches to define the notion of “lingual concept” and its basic properties;

3. to analyse and characterise modern linguistic technologies of concept investigation;
4. to analyse the components of the concept UKRAINE employing modern applied technologies;
5. to analyse the methods of translation of the components of the concept UKRAINE into the Ukrainian language.

The object of this work is the concept UKRAINE and the ways of its verbalisation in Ukrainian and English lingual cultures.

The subject of the study are structural, semantic, pragmatic and cognitive properties of different levels of the concept UKRAINE verbalisation in English lingual culture as well as the translation of the concept components into Ukrainian.

During the research we have used the following **methods**: lingual and cultural approach to the study of verbalised lingual concepts (according to V.A. Maslova and V.I. Karasyk) and translation aspects (according to L.V. Moroz, N.V. Kushnir, Yu. Naida, K.V. Matveyeva), content-analysis method (according to L. Newman and S. Teacher) and Text Mining (concept extraction and sentiment-analysis). General scientific methods (analysis, synthesis, induction and deduction, system method, formalisation, comparison and observation), linguistic methods (component analysis, the classification of the means of the concept UKRAINE verbalisation by categories) as well as the method of open interviews employed in psychology and social sciences.

The total amount of work is 80 pages.

The scientific novelty of the research is determined by employing concept extraction and sentiment analysis in the online application GoogleTextAnalytics to gather empiric material to study the translation aspects of English texts from the Internet.

The practical value of the research is determined by the development of the text analysis algorithm by employing the online application GoogleTextAnalytics, which may be used in further investigation as well as by the analysis of its usage consistency.

Testing: Article “The components of the lingual concept UKRAINE in the English lingual and cultural context” as a contribution to the International Scientific Practical Conference “The level of efficiency and the necessity of the impact of Philology sciences on a language and literature development” (Lviv, May 15-16, 2015); participation in the VIII International Student Scientific Conference “Human as the subject of intercultural communication: current trends in philology, translation and foreign language teaching” (May 14, 2015) with the abstract “The component analysis of the lingual concept UKRAINE in English lingual and cultural context employing the online application GoogleTextAnalytics”.

Key words:*concept, lingual picture of the world, Ukraine, Google Text Analytics, modern applied linguistic technology.*

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. Поняття лінгвоконцепту, його основні характеристики та методологія дослідження.....	
1.1. Лінгвокультурологія як результат антропоцентричного підходу у сучасному мовознавстві	
1.2. Лінгвоконцепт як основне поняття когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології	
1.3. Сучасні лінгвістичні технології дослідження концепту	
1.4. Контент-аналіз як метод лінгвокультурологічного дослідження	
1.5. Text Mining як технологія текстового аналізу	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	
РОЗДІЛ 2. Засоби мовної репрезентації концепту Україна україномовній та англійській лінгвокультурах	
2.1. Засоби вербалізації концепту УКРАЇНА представниками української лінгвокультури	
2.2. Повідомлення у соціальних мережах як актуальний матеріал аналізу концепту.....	
2.3. Аналіз засобів мовної репрезентації концепту УКРАЇНА представниками української лінгвокультури на матеріалі соціального опитування.....	
2.4. Аналіз компонентів концепту УКРАЇНА за допомогою додатку Google Text Analytics на матеріалі статей та записів у соціальних мережах	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	
РОЗДІЛ 3. Аналіз засобів мовного вираження компонентів концепту УКРАЇНА та способів їх перекладу українською мовою	
3.1. Типи перекладацьких операцій	
3.3. Процедура застосування онлайн-додатку GoogleAnalytics для виокремлення компонентів концепту УКРАЇНА	

3.3. Аналіз засобів вербалізації компонентів концепту УКРАЇНА та прийомів їх перекладу на матеріалі статей Вікіпедії

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3 .....

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ .....

SUMMARY .....

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....

Додаток А. Аналіз полярності заголовків Google News статей, які стосуються України (за запитом Ukraine) .....

Додаток Б. Кількісний аналіз компонентів-асоціацій сучасного образу України на матеріалі записів мережі Facebook, статей GoogleNews та BBC, соціальної мережі Twitter (за запитом Ukraine) .....

Додаток В. Аналіз полярності найпопулярніших твіт-записів за хештегом @Ukraine у соціальній мережі Twitter (24 серпня - 27 листопада 2014 року)

Додаток Д. Аналіз полярності заголовків статей CNN, які стосуються України (за запитом Ukraine) .....

Додаток Е. Графічне відображення відсоткового співвіднесення основних компонентів образу України .....

Додаток Ж. Аналіз полярності записів у соціальній мережі Facebook (за запитом #Ukraine) .....

Додаток Е. Класифікація концептів за категорією “Accident” .....

Додаток З. Класифікація концептів за категорією “Географія/Geography” .....

Додаток Й. Класифікація концептів за категорією “Конфлікт/Warfare”

Додаток К. Класифікація концептів за категорією “Економіка/Economy”

Додаток Л. Класифікація концептів за категорією “Подія/Event”

Додаток М. Класифікація концептів за категорією “Управління/Government”

Додаток Н. Класифікація концептів за категорією “Нація/Nation” **Ошибка! Закладка**

Додаток П. Класифікація концептів за категорією “Організація/Organisation”

Додаток Р. Класифікація концептів за категорією “Особистість/Personality” та
“Явище”/”Phenomenon” .....

Додаток С. Класифікація компонентів концепту УКРАЇНА за прийомом
перекладу .....